

Rachunkowość finansowa przedsiębiorstwa

od jego powstania do likwidacji

redakcja naukowa
Maria Hass-Symotiuk

Wolters Kluwer

Rachunkowość finansowa przedsiębiorstwa

od jego powstania do likwidacji

redakcja naukowa

Maria Hass-Symotiuk

Zenon Głodek

Maria Hass-Symotiuk

Magdalena Kludacz-Alessandri

Bożena Nadolna

Małgorzata Trocka

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Wolters Kluwer

Warszawa 2018

Stan prawny na 1 grudnia 2017 r.

Recenzent

Prof. dr hab. Henryk Lelusz

Wydawca

Izabella Małecka

Redaktor prowadzący

Grażyna Polkowska-Nowak

Opracowanie redakcyjne

Agnieszka Zagozda

Łamanie

Marek Lisiowski

Poszczególne rozdziały napisali:

Zenon Głodek – rozdziały 3 i 4

Zenon Głodek, Maria Hass-Symotiuk – rozdział 9

Maria Hass-Symotiuk – rozdziały 1, 2, 6 i 15

Magdalena Kludacz-Alessandri – rozdziały 8, 16 i 17

Bożena Nadolna – rozdziały 5, 7, 12 i 13

Małgorzata Trocka – rozdziały 10, 11 i 14

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2018

ISBN 978-83-8124-265-3

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Wstęp.....	13
Wykaz kont syntetycznych	17

Część A

ASPEKTY PRAWNE I ORGANIZACYJNE RACHUNKOWOŚCI

Rozdział 1

Rachunkowość jako element systemu informacyjnego przedsiębiorstwa.....	23
1.1. Istota, zakres i zadania rachunkowości.....	23
1.2. Zewnętrzne i wewnętrzne regulacje rachunkowości	29
1.3. Zasady prawidłowej rachunkowości	37
1.4. Struktura rachunkowości	39
1.5. Użytkownicy informacji finansowych.....	42

Rozdział 2

Projektowanie systemu rachunkowości w przedsiębiorstwie	44
2.1. Zasady projektowania systemu rachunkowości przedsiębiorstwa	44
2.2. Elementy polityki rachunkowości przedsiębiorstwa.....	49
2.3. Zasady budowy zakładowego planu kont.....	58
2.4. Weryfikacja zasad (polityki) rachunkowości przedsiębiorstwa.....	67
2.5. Odpowiedzialność za rachunkowość przedsiębiorstwa.....	72

Rozdział 3

Wybrane elementy organizacji systemu rachunkowości w przedsiębiorstwie	79
3.1. Etapy generowania informacji finansowych w systemie rachunkowości.....	79
3.2. Wycena zasobów majątkowych i źródeł ich finansowania.....	82
3.3. Dokumenty księgowe jako podstawa ewidencji operacji gospodarczych.....	89
3.4. Zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych	93
3.5. Inwentaryzacja jako narzędzie weryfikacji zapisów księgowych.....	99

Część B
RACHUNKOWOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW KONTYNUUJĄCYCH
DZIAŁALNOŚĆ. ZASOBY MAJĄTKOWE I KAPITAŁY
W PRZEDSIĘBIORSTWACH KONTYNUUJĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ

Rozdział 4

Rzeczowe i niematerialne aktywa trwale przedsiębiorstwa	107
4.1. Istota i rodzaje środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych.....	107
4.2. Wycena środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych.....	114
4.3. Zasady amortyzacji środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych.....	117
4.4. Aktualizacja wartości i odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych.....	122
4.5. Ewidencja środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych.....	128
4.6. Środki trwale w budowie i ich ewidencja	134
4.7. Leasing środków trwałych i wartości niematerialnych oraz prawnych i jego ewidencja	139

Rozdział 5

Aktywa inwestycyjne przedsiębiorstwa	145
5.1. Istota i rodzaje aktywów inwestycyjnych.....	145
5.2. Aktywa finansowe i niefinansowe i ich wycena	149
5.3. Ewidencja długoterminowych aktywów finansowych i niefinansowych ..	159
5.4. Struktura krótkoterminowych aktywów finansowych i zasady ich ewidencji	170

Rozdział 6

Aktywa pieniężne przedsiębiorstwa i kredyty bankowe	175
6.1. Istota, rodzaje i zasady gospodarowania aktywami pieniężnymi.....	175
6.2. Środki pieniężne w kasie	180
6.3. Środki pieniężne na rachunkach bankowych.....	184
6.4. Inne środki pieniężne	189
6.5. Kredyty bankowe, ich rodzaje i ewidencja	195

Rozdział 7

Rozrachunki i roszczenia w przedsiębiorstwie	200
7.1. Pojęcie i rodzaje rozrachunków	200
7.2. Zasady wyceny i dokumentacja rozrachunków (krajowych i zagranicznych)	204
7.3. Rozrachunki z kontrahentami	207
7.4. Rozrachunki publicznoprawne	212
7.5. Rozrachunki z pracownikami	226

7.6.	Pozostałe rozrachunki	235
7.7.	Odpisy aktualizujące należności	245
7.8.	Należności dochodzone sądownie (roszczenia)	248

Rozdział 8

Aktywa obrotowe przedsiębiorstwa	250	
8.1.	Zasady gospodarowania zapasami	250
8.2.	Klasyfikacja i metody wyceny materiałów i towarów	252
8.3.	Rozliczenie zakupu materiałów i towarów	258
8.4.	Ewidencja materiałów	262
8.5.	Ewidencja towarów	268
8.6.	Nadwyżki i niedobory materiałów i towarów	277

Rozdział 9

Ewidencja, rozliczanie i kalkulacja kosztów w przedsiębiorstwie	283	
9.1.	Pojęcie i klasyfikacja kosztów	283
9.2.	Warianty ewidencji kosztów	288
9.3.	Koszty według rodzajów – ich ewidencja i rozliczanie	291
9.4.	Koszty w układzie funkcjonalno-kalkulacyjnym i ich rozliczanie	295
9.5.	Rozliczenia kosztów w czasie	307
9.6.	Istota i metody kalkulacji kosztów	313

Rozdział 10

Produkty gotowe i produkcja niezakończona w przedsiębiorstwie	325	
10.1.	Ogólna charakterystyka produktów gotowych	325
10.2.	Zasady wyceny produktów gotowych	326
10.3.	Ewidencja produktów gotowych	331
10.4.	Braki i ich ewidencja	337

Rozdział 11

Przychody i koszty związane z ich osiągnięciem w przedsiębiorstwie	340	
11.1.	Pojęcie i rodzaje przychodów	340
11.2.	Ewidencja przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ...	342
11.3.	Ewidencja kosztów związanych z uzyskaniem przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	353
11.4.	Pozostałe przychody i koszty operacyjne	358
11.5.	Przychody i koszty finansowe	365
11.6.	Obroty wewnętrzne i ich koszt własny	370

Rozdział 12

Kapitały i fundusze przedsiębiorstwa	373	
12.1.	Istota i rodzaje kapitałów (funduszy)	373
12.2.	Kapitały (fundusze) podstawowe w różnych jednostkach gospodarczych ...	379

12.3. Kapitały (fundusze) zapasowe i rezerwowe w różnych jednostkach gospodarczych.....	390
12.4. Rozliczenia międzyokresowe przychodów	399
12.5. Fundusze specjalne	403
12.6. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego	413
12.7. Wynik finansowy netto i jego rozliczanie	418

Rozdział 13

Rezerwy na zobowiązania w przedsiębiorstwie	421
13.1. Ogólna charakterystyka rezerw	421
13.2. Rezerwy na przyszłe zobowiązania i straty w księgach rachunkowych.....	428
13.3. Rezerwy na wydatki przyszłych okresów – rozliczenia międzyokresowe bierne	435
13.4. Rezerwy i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego.....	441
13.5. Ujawnienia informacji o rezerwach w sprawozdaniu finansowym	447

Część C

SPRAWOZDAWCZOŚĆ FINANSOWA PRZEDSIĘBIORSTWA – SPORZĄDZANIE I BADANIE

Rozdział 14

Zakres i procedury sporządzania sprawozdania finansowego w przedsiębiorstwie. 453

14.1. Istota, cechy i zakres sprawozdania finansowego	453
14.2. Zasady sporządzania sprawozdania finansowego	455
14.3. Struktura informacyjna bilansu	460
14.4. Rachunek zysków i strat.....	465
14.5. Informacja dodatkowa	468
14.6. Zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym	475
14.7. Rachunek przepływów pieniężnych	477
14.8. Sprawozdanie z działalności w roku obrotowym	481
14.9. Sprawozdanie z płatności na rzecz administracji publicznej.....	485
14.10. Konsolidacja sprawozdań finansowych	486

Rozdział 15

Badanie, udostępnianie i ogłaszanie sprawozdań finansowych	496
15.1. Cel i zasady badania sprawozdania finansowego	496
15.2. Sprawozdanie z badania sprawozdania finansowego	503
15.3. Zatwierdzanie, udostępnianie oraz ogłaszanie sprawozdania finansowego	506

Część D
RACHUNKOWOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW NIEKONTYNUUJĄCYCH
DZIAŁALNOŚCI

Rozdział 16

Rachunkowość łączących się i przejmowanych przedsiębiorstw	515
16.1. Istota fuzji i przejęć.....	515
16.2. Zasady i metody łączenia się spółek.....	519
16.3. Rozliczenie łączenia spółek metodą nabycia.....	525
16.4. Rozliczenie łączenia spółek metodą łączenia udziałów	530
16.5. Skutki przejęcia jednostki w rachunkowości	535
16.6. Ujawnianie informacji o połączeniu w sprawozdaniach finansowych	547

Rozdział 17

Rachunkowość przedsiębiorstw w upadłości i likwidacji.....	549
17.1. Regulacje prawne dotyczące upadłości i likwidacji przedsiębiorstwa	549
17.2. Zakres prac związanych z upadłością i likwidacją przedsiębiorstwa	553
17.3. Otwieranie i zamykanie ksiąg rachunkowych.....	561
17.4. Inwentaryzacja aktywów i pasywów likwidowanego przedsiębiorstwa	563
17.5. Wycena aktywów i pasywów likwidowanego przedsiębiorstwa	566
17.6. Sprawozdanie finansowe przedsiębiorstwa w likwidacji	578

Literatura	589
-------------------------	------------

Wykaz aktów prawnych	593
-----------------------------------	------------

Wykaz tabel	597
--------------------------	------------

Wykaz rysunków	601
-----------------------------	------------

Wykaz schematów	603
------------------------------	------------

O Autorach	607
-------------------------	------------

WYKAZ SKRÓTÓW

k.p.	– ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2016 r. poz. 1666 ze zm.)
k.s.h.	– ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1577)
KSR	– Krajowe Standardy Rachunkowości
MSR	– Międzynarodowe Standardy Rachunkowości
MSSF	– Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej
p.u.	– ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2016 r. poz. 2171 ze zm.)
system FK	– system finansowo-księgowy
u.p.d.o.f.	– ustawa z 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2016 r. poz. 2032 ze zm.)
u.rach.	– ustawa z 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2016 r. poz. 1047 ze zm.)
u.VAT	– ustawa z 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2017 r. poz. 1221 ze zm.)
u.p.d.o.p.	– ustawa z 15.02.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 1888 ze zm.)
ZPK	– zakładowy plan kont

WSTĘP

W warunkach gospodarki rynkowej obserwuje się zwiększone zainteresowanie specyficznym zasobem, jakim jest informacja finansowa. Stanowi ona podstawę podejmowania poprawnych decyzji oraz kontroli ich realizacji na wszystkich szczeblach zarządzania przedsiębiorstwem. Informacje te są także potrzebne użytkownikom zewnętrznym (np. inwestorom, kontrahentom, bankom) do oceny działalności przedsiębiorstwa, do rozliczenia ich kierownictwa z dokonań (osiągniętych rezultatów) i do efektywnego wykorzystania powierzonych im składników majątkowych.

Sprawne zarządzanie wymaga dostępu do informacji o posiadanych zasobach czynników produkcji, o źródłach ich finansowania, o realizowanych procesach i ich kosztach, uzyskiwanych przychodach oraz o osiągniętych rezultatach (efektach) działalności. Zasadniczym źródłem tych informacji jest rachunkowość. Stanowi ona system pomiaru i identyfikacji zdarzeń i procesów gospodarczych oraz generowania przydatnych różnym użytkownikom informacji finansowych o działalności jednostki, wykorzystywanych do podejmowania różnorodnych decyzji, i to zarówno przez kierownictwo przedsiębiorstwa, jak i odbiorców zewnętrznych.

W zależności od zakresu tych informacji, ich charakteru oraz stosowanych procedur przetwarzania danych wyróżnia się trzy obszary rachunkowości: rachunkowość finansową, rachunkowość podatkową i rachunkowość zarządczą. Ta pierwsza jest ukierunkowana przede wszystkim na zaspokojenie potrzeb odbiorców zewnętrznych (zwłaszcza inwestorów), które są powtarzalne. Rachunkowość podatkowa umożliwia ustalanie zobowiązań podatkowych (np. podatku dochodowego, podatku VAT) oraz dokonywanie rozliczeń z fiskusem. Z kolei rachunkowość zarządcza opracowuje informacje zindywidualizowane, dostosowane do rozwiązywanych przez kierownictwo problemów decyzyjnych.

Przygotowana książka stanowi kompendium wiedzy o systemie informacyjnym rachunkowości finansowej przedsiębiorstw. Prezentowane w niej treści obejmują zagadnienia systemu rachunkowości i sprawozdawczości finansowej występujące w cyklu życia przedsiębiorstwa, tj. od zaprojektowania tego systemu (w momencie utworzenia przedsiębiorstwa), poprzez sprawne funkcjonowanie systemu rachunkowości, aż do

likwidacji/upadłości (czyli kresu bytu prawnego przedsiębiorstwa). Na każdym z tych etapów rola rachunkowości jest bardzo istotna.

Treść pracy ujęto w czterech częściach, które harmonijnie łączą problemy ogólne z praktycznymi występującymi w cyklu życia przedsiębiorstwa.

Część pierwsza „Aspekty prawne i organizacyjne rachunkowości” ukazuje rolę i rangę rachunkowości jako instrumentu zarządzania (język biznesu). System ten powinien być ukierunkowany na generowanie przydatnych informacji finansowych na potrzeby różnych użytkowników (wewnętrznych i zewnętrznych).

Dlatego na tle istoty, zakresu, struktury i atrybutów rachunkowości przedstawiono zasady projektowania tego systemu w przedsiębiorstwie (system ten powinien być zaprojektowany w momencie utworzenia jednostki). Szczególną uwagę skupiono na czynnikach determinujących budowę systemu rachunkowości, wymaganiach prawa bilansowego w zakresie opracowania i aktualizacji zakładowych regulacji tego systemu (dokumentacji polityki rachunkowości), zasadach i metodach projektowania zakładowego planu kont, zabezpieczającego potrzeby informacyjne różnych użytkowników (także potencjalnych), oraz odpowiedzialności za prowadzenie rachunkowości w przedsiębiorstwie. Poruszono także problematykę organizacji systemu rachunkowości w przedsiębiorstwie, mającą istotny wpływ na jego prawidłowe funkcjonowanie.

Część druga, najobszerniejsza, opracowania „Ewidencje problemowe w rachunkowości przedsiębiorstw kontynuujących działalność” koncentruje się na najistotniejszych obszarach rachunkowości finansowej związanych z prowadzoną działalnością przedsiębiorstwa (produkcyjną, usługową, handlową). Zawiera ona dziesięć rozdziałów, obejmujących problematykę poszczególnych składników aktywów i pasywów (aktywa trwałe, aktywa inwestycyjne, aktywa pieniężne, rzeczowe aktywa obrotowe, rozrachunki i roszczenia, kapitały i fundusze, rezerwy na zobowiązania, a także koszty i przychody związane z prowadzoną działalnością, zasady kalkulacji kosztów jednostkowych oraz ustalanie i podział wyniku finansowego). W każdym obszarze przedstawiono definicje omawianych kategorii bilansowych i wynikowych, zasady ich pomiaru, wyceny bieżącej i bilansowej, ukazano zasady funkcjonowania poszczególnych kont, schematy księgowania (rozwiązania ewidencyjne typowych operacji gospodarczych) oraz przykładowe rozwiązania.

Część trzecia jest poświęcona omówieniu sprawozdawczości finansowej przedsiębiorstw kontynuujących działalność. Szczególną uwagę zwrócono w niej na istotę, zakres i procedury sporządzania sprawozdań finansowych, ich konstrukcję oraz potencjał informacyjny poszczególnych elementów sprawozdania finansowego (bilans, rachunek zysków i strat, informacja dodatkowa, zestawienie zmian w kapitale własnym, rachunek przepływów pieniężnych), a także pozostałą sprawozdawczość (sprawozdania: z działalności w roku obrotowym, z płatności na rzecz administracji publicznej). Zawarto

w niej również problematykę badania, składania do właściwego rejestru sądowego, udostępniania i ogłaszania sprawozdań finansowych.

Część czwarta została poświęcona procesom będącym elementem współczesnej gospodarki rynkowej, jakimi są: fuzje, przejęcia, upadłość i likwidacja przedsiębiorstw. Zasadnicza uwaga została w niej skupiona na rachunkowości jednostek niekontynuujących działalności, a mianowicie na rachunkowości łączących się i przejmowanych jednostek oraz rachunkowości przedsiębiorstw w upadłości i likwidacji. W tej części opracowania omówiono istotę, zasady oraz regulacje prawne dotyczące procedur łączenia i przejęcia oraz upadłości i likwidacji, a także obowiązki w zakresie prowadzenia rachunkowości i sporządzania sprawozdań finansowych (m.in. dotyczące prowadzenia ksiąg rachunkowych, zasad wyceny aktywów i pasywów, ustalania wartości firmy, rozwiązań ewidencyjnych, inwentaryzacji) w trakcie postępowania układowego, upadłościowego i likwidacyjnego, a także w jednostkach gospodarczych kończących byt prawny.

W zaproponowanych w poszczególnych rozdziałach schematach księgowania oraz przykładach liczbowych wykorzystano wykaz kont zawierający ich nazwy i symbole.

Zaletą opracowania jest przede wszystkim wszechstronne i wieloaspektowe przedstawienie rachunkowości finansowej w cyklu życia przedsiębiorstwa. Przedstawiono w nim zagadnienia najbardziej aktualne, istotne i kluczowe, z uwzględnieniem możliwości różnych rozwiązań oraz wykorzystaniem obowiązujących regulacji prawnych (a w szczególności prawa bilansowego, krajowych i międzynarodowych standardów rachunkowości, prawa podatkowego, Kodeksu spółek handlowych itp.).

Bogactwo przedstawionych problemów, szerokie wykorzystanie literatury przedmiotu oraz obowiązujących regulacji prawnych sprawiają, że książka może być cennym źródłem w poszerzaniu wiedzy z rachunkowości, jej uporządkowaniu i ugruntowaniu oraz nabyciu umiejętności praktycznego wykorzystania zarówno dla studentów studiów ekonomicznych, studiów podyplomowych, jak i dla praktyków gospodarczych prowadzących pełne księgi rachunkowe (zarówno obligatoryjnie, jak i z wyboru).

Jej adresatami mogą być także menedżerowie przedsiębiorstw, przedstawiciele rad nadzorczych odpowiedzialni za kształt systemu informacyjnego rachunkowości oraz przyjętą politykę w tym zakresie oraz osoby zajmujące się profesjonalnie prowadzeniem ksiąg rachunkowych, główni księgowi, pracownicy pionów finansowo-ekonomicznych, syndycy masy upadłości, jak też biegli rewidenci, kontrolerzy i audytorzy wewnętrzni.

Zaprezentowane w opracowaniu treści są aktualne na 1.12.2017 r.

Maria Hass-Symotiuk

WYKAZ KONT SYNTETYCZNYCH

Symbol konta księgi głównej (syntetycznego)	Nazwa konta zastosowanego w pracy
Zespół 0 – AKTYWA TRWAŁE	
010	Środki trwałe
020	Wartości niematerialne i prawne
030	Długoterminowe aktywa finansowe i inne inwestycje
040	Inwestycje w nieruchomości i prawa
070	Umorzenie środków trwałych
071	Umorzenie wartości niematerialnych i prawnych
073	Umorzenie i aktualizacja inwestycji w nieruchomości i prawa
075	Odpisy z tytułu trwałej utraty wartości środków trwałych
076	Odpisy z tytułu trwałej utraty wartości niematerialnych i prawnych
078	Odpisy aktualizujące długoterminowe aktywa finansowe
080	Środki trwałe w budowie
082	Odpisy aktualizujące środki trwałe w budowie
Konta pozabilansowe	
091	Środki trwałe w likwidacji
092	Środki trwałe dzierżawione
093	Środki trwałe obce
094	Środki trwałe oddane w leasing
Zespół 1 – ŚRODKI PIENIĘŻNE, RACHUNKI BANKOWE ORAZ INNE KRÓTKOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE	
100	Kasa
130	Rachunki bankowe
132	Kredyty bankowe
133	Inne środki pieniężne
140	Krótkoterminowe aktywa finansowe
149	Odpisy aktualizujące wartość krótkoterminowych aktywów finansowych
150	Udziały i akcje własne przeznaczone do zbycia

Symbol konta księgi głównej (syntetycznego)	Nazwa konta zastosowanego w pracy	
Zespół 2 – ROZRACHUNKI I ROSZCZENIA		
200		Rozrachunki z odbiorcami
201		Rozrachunki z dostawcami
205		Zobowiązania wekslowe
221		Rozrachunki z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych
222		Rozrachunki z tytułu pobranych zaliczek na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych
223		Rozrachunki z urzędem skarbowym z tytułu VAT
225		Rozrachunki z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych
228		Inne rozrachunki publiczno-prawne
230		Rozrachunki z tytułu wynagrodzeń
234		Inne rozrachunki z pracownikami
235		Rozrachunki z tytułu pożyczek udzielanych pracownikom z ZFŚS
240		Rozliczenie niedoborów i szkód
241		Rozliczenie nadwyżek
245		Rozrachunki wewnątrzzakładowe
246		Należności dochodzone na drodze sądowej
249		Pozostałe rozrachunki
260		Odpisy aktualizujące wartość należności
Konta pozabilansowe		
291		Należności warunkowe
292		Zobowiązania warunkowe
293		Weksle obce dyskontowane lub indosowane
294		Zobowiązania zabezpieczone na majątku
Zespół 3 – MATERIAŁY		
300		Rozliczenie zakupu
310		Materiały
320		Materiały w przerobie
330		Towary
340		Odchylenia od cen ewidencyjnych materiałów
341		Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów
342		Odpisy aktualizujące wartość towarów
343		Odpisy aktualizujące wartość materiałów
Konta pozabilansowe		
390	10	Zapasy obce
391	20	Towary w komisie
Zespół 4 – KOSZTY WG RODZAJÓW I ICH ROZLICZENIE		
410		Amortyzacja
420		Zużycie materiałów i energii

Symbol konta księgi głównej (syntetycznego)	Nazwa konta zastosowanego w pracy
430	Usługi obce
440	Podatki i opłaty
450	Wynagrodzenia
460	Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia
470	Pozostałe koszty rodzajowe
490	Rozliczenie kosztów rodzajowych
Zespół 5 – KOSZTY WEDŁUG TYPÓW DZIAŁALNOŚCI I ICH ROZLICZENIE	
500	Koszty działalności podstawowej – produkcyjnej
501	Koszty działalności podstawowej – handlowej
503	Koszty działalności podstawowej – usługowej
510	Braki
521	Koszty wydziałowe
522	Koszty zakupu
531	Koszty działalności pomocniczej
535	Koszty sprzedaży
550	Koszty ogólnego zarządu
580	Rozliczenie kosztów działalności
Zespół 6 – PRODUKTY I ROZLICZENIA MIĘDZYOKRESOWE	
600	Produkty gotowe
601	Półfabrykaty
620	Odchylenia od cen ewidencyjnych produktów
625	Odpisy aktualizujące wartość produktów
640	Rozliczenia międzyokresowe kosztów
650	Pozostałe rozliczenia międzyokresowe
Zespół 7 – PRZYCHODY I KOSZTY ZWIĄZANE Z ICH OSIĄGNIĘCIEM	
700	Sprzedaż produktów
701	Koszt sprzedanych produktów
730	Sprzedaż materiałów
731	Wartość sprzedanych materiałów w cenach zakupu (nabycia)
740	Sprzedaż towarów
741	Wartość sprzedanych towarów w cenach zakupu (nabycia)
750	Przychody finansowe
751	Koszty finansowe
760	Pozostałe przychody operacyjne
761	Pozostałe koszty operacyjne
790	Obroty wewnętrzne
791	Koszty obrotów wewnętrznych

Symbol konta księgi głównej (syntetycznego)	Nazwa konta zastosowanego w pracy	
Zespół 8 – KAPITAŁY (FUNDUSZE) WŁASNE, FUNDUSZE SPECJALNE I WYNIK FINANSOWY		
801		Kapitał (fundusz) podstawowy
	801-1	Fundusz założycielski
	801-2	Fundusz udziałowy – spółdzielnia
	801-3	Kapitał zakładowy
	801-5	Kapitał właścicieli (wspólników)
810		Kapitał (fundusz) zapasowy
	810-1	Fundusz przedsiębiorstwa
	810-2	Fundusz zasobowy
	810-3	Kapitał zapasowy
811		Kapitał (fundusz) rezerwowy
812		Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny
820		Rozliczenie wyniku finansowego
830		Rezerwy
840		Rozliczenia międzyokresowe przychodów
850		Fundusze specjalne
860		Wynik finansowy
870		Podatek dochodowy
871		Inne obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego

Część A

**ASPEKTY PRAWNE I ORGANIZACYJNE
RACHUNKOWOŚCI**

Rozdział 1

RACHUNKOWOŚĆ JAKO ELEMENT SYSTEMU INFORMACYJNEGO PRZEDSIĘBIORSTWA

1.1. Istota, zakres i zadania rachunkowości

Prowadzenie działalności przez każde przedsiębiorstwo wymaga dostępu jego kierownictwa do informacji o posiadanych zasobach czynników produkcji, o ich wykorzystaniu w realizowanych procesach, o poniesionych kosztach, uzyskanych przychodach, jak też o osiągniętych rezultatach. Zasadniczym źródłem tych informacji jest rachunkowość, stanowiąca logiczny, kompletny i zwarty system generowania i komunikowania informacji, głównie finansowych, niezbędnych do zarządzania różnym użytkownikom.

W literaturze przedmiotu rachunkowość jest różnie pojmowana. Uznaje się ją za system ewidencji zdarzeń i procesów gospodarczych, system informacyjny, język działalności gospodarczej, system pomiaru, działalność usługową, środek służący do przedstawienia bieżącej ekonomicznej rzeczywistości, sztukę i ideologię¹. Odmienne rozumienie istoty rachunkowości jest wyrazem ewolucji poglądów związanych z szerokim spektrum badań naukowych w tym zakresie. Wybrane definicje rachunkowości zestawiono w tabeli 1.1.

Tabela 1.1. Rachunkowość jako system generowania informacji w wybranych definicjach

Treść definicji rachunkowości	Autor
„System informacyjny służący użytkownikom do podejmowania decyzji gospodarczych, zwłaszcza finansowych, oraz rozliczania kierownictwa z odpowiedzialnego i efektywnego zarządzania majątkiem”	A. Jarugowa, <i>Rachunkowość finansowa</i> , Łódź 1993, s. 18

¹ A. Szychta, *Teoria rachunkowości Richarda Mattessicha w świetle podstawowych kierunków rozwoju nauki rachunkowości – Studium metodologiczne*, Warszawa 1996, s. 19–22.

Treść definicji rachunkowości	Autor
„Sztukę zapisywania, klasyfikacji oraz podsumowywania w sposób znamieny i w kategoriach pieniężnych operacji i zdarzeń, które przynajmniej częściowo mają charakter finansowy, a także jako sztukę interpretacji tych czynności i ich rezultatów”	A.A. Hendriksen, M.F. Breda, <i>Teoria rachunkowości</i> , Warszawa 2002, s. 143
„System pomiaru i ewidencji procesów gospodarczych zachodzących w przedsiębiorstwie oraz przetwarzania informacji w celu dostarczenia ich użytkownikom”	<i>Rachunkowość międzynarodowa</i> , red. L. Bednarski, J. Gierusz, Warszawa 2001, s. 12
„System gromadzenia i przetwarzania danych dotyczących stanów i procesów kształtujących majątek jednostki gospodarczej w celu dostarczenia informacji ekonomiczno-finansowych”	<i>Rachunkowość finansowa przedsiębiorstw</i> , red. K. Sawicki, Wrocław 2016, s. 13
„Systemem ewidencji, a więc całościowym, uporządkowanym układem metod i reguł sformułowanych przez teorię. (...) dokonywane w jej ramach pomiar, rejestracja, grupowanie, prezentacja i interpretacja określonych zjawisk gospodarczych są związane z indywidualnym podmiotem gospodarującym, a więc z jednostką wyodrębnioną pod względem organizacyjnym i majątkowym z całości gospodarki narodowej. Rachunkowość opiera się na zastosowaniu specyficznych metod postrzegania rzeczywistości w celu ujęcia w pieniądzu stanu i ruchu środków gospodarczych odbywających się w tych jednostkach”	<i>Mała Encyklopedia Rachunkowości</i> , red. S. Skrzywan, Warszawa 1971, s. 657
„Uniwersalny, elastyczny, przedmiotowy system informacyjno-kontrolny, zdeterminowany metodą bilansową, która jest nierozdzielnie z nim związaną metodą poznawczą, umożliwiającą tworzenie liczbowego obrazu powstania, podziału i przepływu wartości oraz wynikających stąd rozrachunków między podmiotami gospodarczymi”	E. Burzym, <i>Rachunkowość przedsiębiorstw i instytucji</i> , Warszawa 1980, s. 13
„Szczególny system informacyjno-kontrolny, retro- i perspektywny, który posiada monopol na ustalenie wyniku finansowego (zysk lub strata) i kondycji finansowej podmiotu gospodarczego (majątek, kapitały własne i obce)”	W. Brzezin, <i>Ogólna teoria rachunkowości</i> , Częstochowa 1998, s. 21
„Rachunkowość powszechnie nazywana jest językiem biznesu. Ludzie w świecie biznesu – właściciele, menedżerowie, bankierzy, maklerzy – wszyscy używają terminów i koncepcji rachunkowości, aby opisać majątek, źródła finansowania i działalność każdego biznesu małego i dużego. (...) Podstawowym jej celem jest dostarczenie informacji finansowych o działalności podmiotu gospodarczego”	E. Walińska, <i>Rachunkowość w świetle podatku dochodowego</i> , Warszawa 1997, s. 13

Z przedstawionych definicji wynika, że rachunkowość jest uniwersalnym elastycznym systemem informacyjno-kontrolnym, odzwierciedlającym przebieg i rezultaty działalności jednostki gospodarczej, który umożliwia użytkownikom dostarczenie prawdziwego i rzetelnego obrazu ich sytuacji majątkowej i finansowej. Sprawne i efektywne funkcjonowanie systemu rachunkowości zależy od właściwego wykorzystania przypisanych jej cech. Do zasadniczych z nich zalicza się²:

- 1) wyrażanie wszystkich zdarzeń i procesów gospodarczych w mierniku pieniężnym, pozwalającym sprowadzić je do wspólnego mianownika,
- 2) zastosowanie własnej klasyfikacji zdarzeń gospodarczych, która pozwala na tworzenie agregatów ekonomiczno-rachunkowych nieodzownych w zarządzaniu finansami (aktywa–pasywa, koszty–przychody–wyniki),
- 3) dokonywanie rejestracji operacji gospodarczych wyłącznie na podstawie dokumentów źródłowych,
- 4) stosowanie do rejestracji specyficznych urządzeń księgowych (podstawowym z nich jest konto księgowo),
- 5) określenie przekrojów informacji o działalności gospodarczej jednostki przez opracowanie zakładowego planu kont,
- 6) stosowanie zasady podwójnego zapisu do rejestracji operacji gospodarczych na kontach,
- 7) zachowanie ciągłości rejestracji operacji gospodarczych,
- 8) potwierdzanie wiarygodności rejestracji operacji gospodarczych i stanów finansowo-majątkowych poprzez inwentaryzację; w razie wystąpienia różnic między stanem rzeczywistym i ewidencyjnym dokonuje się korekty stanu ewidencyjnego.

Rachunkowość jednostek gospodarczych prowadzących księgi rachunkowe obejmuje wiele elementów tworzących całość. Zostały one przedstawione w tabeli 1.2.

Tabela 1.2. Komponenty systemu rachunkowości i ich charakterystyka

Elementy	Zakres zagadnień	Realizowane cele
Zasady (polityka rachunkowości)	1) ustalenie roku obrotowego i okresu sprawozdawczego 2) sposób prowadzenia ksiąg, w tym: a) zakładowy plan kont b) wykaz ksiąg rachunkowych c) dokumentacja systemu przetwarzania danych przy użyciu komputera d) system ochrony danych i ich zbiorów	określenie sposobu prowadzenia rachunkowości i jej powiązanie z systemem kontroli wewnętrznej

² *Rachunkowość finansowa*, red. Z. Messner, Katowice 2004, s. 46.

Rachunkowość finansowa przedsiębiorstwa

Publikacja stanowi kompendium wiedzy o systemie informacyjnym rachunkowości finansowej przedsiębiorstw: od zaprojektowania tego systemu począwszy poprzez sprawne jego funkcjonowanie aż do likwidacji lub upadłości firmy.

Treść książki została ujęta w czterech częściach, które harmonijnie łączą problemy ogólne z praktycznymi występującymi w cyklu życia przedsiębiorstwa. Omówiono w nich:

- rolę i rangę systemu informacyjnego rachunkowości (języka biznesu) wraz z zasadami jego projektowania,
- najistotniejsze obszary rachunkowości finansowej związane z prowadzoną działalnością przedsiębiorstwa (produkcyjną, usługową, handlową),
- istotę, zakres, procedury sporządzania i badania sprawozdania finansowego przedsiębiorstw kontynuujących działalność,
- rachunkowość łączących się i przejmowanych oraz likwidowanych lub upadających przedsiębiorstw.

W opracowaniu przedstawiono zagadnienia najbardziej aktualne i najistotniejsze, z uwzględnieniem możliwości wykorzystania różnych rozwiązań oraz obowiązujących regulacji prawnych.

Książka jest przeznaczona dla menedżerów przedsiębiorstw, przedstawicieli rad nadzorczych, głównych księgowych, osób zajmujących się profesjonalnie prowadzeniem ksiąg rachunkowych, pracowników pionów finansowo-ekonomicznych, a także kontrolerów i audytorów wewnętrznych, sędziów sądów gospodarczych, likwidatorów oraz syndyków masy upadłości. Jej adresatami mogą być również studenci studiów ekonomicznych i studiów podyplomowych oraz praktycy prowadzący pełne księgi rachunkowe.

9 788381 242653 W01P01

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL

CENA 149 ZŁ (W TYM 5% VAT)

ISBN 978-83-8124-265-3

Wolters Kluwer